
**Ārstniecības likuma pārejas noteikumu 31. punkts neatbilst Satversmē
nostiprinātajām vienlīdzības principam**

2018. gada 15. maijā Satversmes tiesa ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2017-15-01 “Par Ārstniecības likuma 53.¹ panta septītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 107. pantam”.

Apstrīdētā norma

Ārstniecības likuma 53.¹ panta septītā daļa: “Ja ārstniecības personai noteikts pagarināts normālais darba laiks, darba samaksu par darba laiku, kas pārsniedz Darba likumā noteikto normālo darba laiku, nosaka proporcionāli darba laika pieaugumam ne mazāk kā noteiktās stundas vai dienas algas likmes apmērā, bet, ja nolīgta akordalga, atbilstoši akordarba izcenojumam par paveiktā darba daudzumu.”

Papildu informācija:

2017. gada 8. jūnijā Saeima pieņēma likumu “Grozījumi Ārstniecības likumā”. Ar šiem grozījumiem augstāk minētā apstrīdētā norma no 2017. gada 1. jūlija tika izslēgta no Ārstniecības likuma.

2017. gada 22. novembrī Saeima pieņēma likumu “Grozījumi Ārstniecības likumā”, ar ko Ārstniecības likuma pārejas noteikumos tika ietverts 30. un 31. punkts.

Ārstniecības likuma 30. punkts paredz, ka 2018. gadā ārstniecības personām un neatliekamās medicīniskās palīdzības brigādes personām, kuras nav ārstniecības personas, ar to piekrišanu varēs noteikt pagarināto normālo darba laiku, kas nepārsniedz 50 stundas nedēļā, t. i., 10 stundas virs Darba likumā paredzētā normālā darba laika, bet no 2019. gada 1. janvāra līdz 31. decembrim varēs noteikt pagarināto normālo darba laiku, kas nepārsniedz 45 stundas nedēļā.

Savukārt Ārstniecības likuma pārejas noteikumu 31. punkts paredz: ja tiek noteikts pagarinātais normālais darba laiks, darba samaksu par darba laiku, kas pārsniedz Darba likumā noteikto normālo darba laiku, nosaka proporcionāli darba laika pieaugumam: no 2018. gada 1. janvāra līdz 31. decembrim – ne mazāk kā 1,20 noteikto stundas algas likmju apmērā, savukārt no 2019. gada 1. janvāra līdz 31. decembrim – ne mazāk kā 1,35 noteikto stundas algas likmju apmērā.

Augstāka juridiska spēka normas

Satversmes 91. panta pirmais teikums: “Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā.”

Satversmes 107. pants: “Ikvienam darbiniekam ir tiesības saņemt veiktajam darbam atbilstošu samaksu, kas nav mazāka par valsts noteikto minimumu, kā arī tiesības uz iknedēļas brīvdienām un ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu.”

Lietas fakti

Lieta ierosināta pēc tiesībsarga pieteikuma. Pieteikuma iesniedzējs pārbaudes lietas ietvaros esot konstatējis, ka Ārstniecības likuma 53.¹ panta septītā daļa nesamērīgi ierobežo ārstniecības personāla tiesības saņemt atbilstošu atlīdzību par darbu pagarinātā normālā darba laika apstākļos un saistībā ar to vērsies Satversmes tiesā.

Saeima bija lūgusi izbeigt tiesvedību lietā, jo apstrīdētā norma, par kuru tiesībsargs sākotnēji vērsies Satversmes tiesā, ir izslēgta no Ārstniecības likuma.

Pieteikuma iesniedzējs nepiekrita viedoklim, ka tiesvedība lietā ir izbeidzama. Tiesas sēdē viņš pauda uzskatu, ka pagarinātā normālā darba laika apmaksas problēma pēc būtības neesot atrisināta un joprojām pastāvot Ārstniecības likuma pārejas noteikumu dēļ. Proti, par darbu pagarinātā normālā darba laika apstākļos pārejas periodā, kas ir noteikts līdz pat 2019. gada 31. decembrim, neesot paredzēta tāda pati samaksa kā par virsstundām Darba

likuma izpratnē. Tādējādi Satversmes tiesai esot jāvērtē Ārstniecības likuma pārejas noteikumu 31. punkts, kas nosaka samaksu par darbu pagarinātā normālā darba laika apstākļos pārejas periodā.

Tiesas secinājumi

Par pamattiesību ierobežojuma esību

Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētā norma grozītā veidā vēl joprojām ir spēkā esoša. Proti, Ārstniecības likuma pārejas noteikumu 31. punkts pēc būtības turpina uzturēt ar Ārstniecības likuma 53.¹ panta septīto daļu iedibināto kārtību attiecībā uz pagarinātā normālā darba laika apmaksas likmi. Likumdevējs samaksai par pagarināto normālo darba laiku joprojām ir noteicis zemāku likmi nekā samaksai par virsstundu darbu Darba likuma izpratnē. **Līdz ar to tiesvedība lietā ir turpināma, pārbaudot Ārstniecības likuma pārejas noteikumu 31. punkta (turpmāk – apstrīdētā norma) satversmību.** [13.]

Par pamattiesību ierobežojuma satversmību

Satversmes tiesa atzina, ka izskatāmajā lietā salīdzināmā situācijā atrodas visi nodarbinātie, kuriem noteiktais darba laiks pārsniedz normālo darba laiku Darba likuma izpratnē. Apstrīdētā norma rada atšķirīgu attieksmi pret pagarināto normālo darba laiku strādājošajām ārstniecības personām un neatliekamās medicīniskās palīdzības brigādes personām, kuras nav ārstniecības personas. Tām personām, kuras strādā pagarināto normālo darba laiku, darba samaksas likme joprojām ir zemāka nekā Darba likumā noteiktā virsstundu darba apmaksas likme. [18., 19.]

Lai noteiktu, vai likumdevēja noteiktajai atšķirīgajai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, jāpārbauda, vai atšķirīgajai attieksmei ir leģitīms mērķis. Paužot apsvērumus par apstrīdētajā normā noteiktās atšķirīgās attieksmes saglabāšanu pārejas periodā,

likumdevējs norādīja, ka ir vērtētas valsts budžeta iespējas un ņemta vērā nepieciešamība ievērot Fiskālās disciplīnas likuma prasības. Šīs izvērtēšanas rezultātā par piemērotāko risinājumu esot atzīta pakāpeniska atteikšanās no pagarinātā normālā darba laika triju gadu periodā. [21., 21.1.]

Satversmes tiesa atzīst, ka pārejas perioda noteikšanas pamatā var būt apsvērumi, kas saistīti ar nepieciešamību nodrošināt valsts budžeta stabilitāti, tomēr norāda, ka šādi argumenti paši par sevi nav pietiekami, lai pamatotu atšķirīgas attieksmes leģitīmo mērķi pārejas periodā. Likumdevējam, arī pieņemot pārejas perioda regulējumu, ir pienākums norādīt un pamatot ar to noteiktā ierobežojuma leģitīmo mērķi. Izskatāmajā lietā attiecībā uz pagarinātā normālā darba laika apmaksas likmēm pārejas periodā likumdevējs to nav pamatojis. Līdz ar to atšķirīgajai attieksmei pret ārstniecības personām un neatliekamās medicīniskās palīdzības brigādes personām, kuras nav ārstniecības personas, nosakot pagarinātā normālā darba laika apmaksas likmes pārejas periodā, nav leģitīma mērķa. Līdz ar to Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertajam vienlīdzības principam. [21.2.]

Tā kā apstrīdētā norma atzīta par neatbilstošu Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, nav nepieciešams vērtēt tās atbilstību Satversmes 107. pantam. [22.]

Par Satversmes tiesas sprieduma spēku laikā

Pieteikuma iesniedzējs nav lūdzis atzīt apstrīdēto normu par spēkā neesošu ar atpakaļejošu datumu, bet paudis uzskatu, ka no apstrīdētajā normā noteiktās pagarinātā normālā darba laika apmaksas kārtības ir iespējams atteikties viena budžeta gada ietvaros, līdzsvarojot sabiedrības intereses un veselības aprūpes sistēmā strādājošo intereses. [23.]

Satversmes tiesa norādīja, ka izskatāmajā lietā ir pieļaujams tas, ka Satversmei neatbilstošā norma vēl noteiktu laiku paliek spēkā veselības aprūpes sistēmā

nepieciešamo pasākumu veikšanai, lai būtu nodrošināta gan vienlīdzīga attieksme pret ārstniecības personām un neatliekamās medicīniskās palīdzības brigādes personām, kuras nav ārstniecības personas, gan arī tiktu nodrošināta nepārtraukta kvalitatīvu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība. [23.]

Satversmes tiesa nosprieda:

atzīt Ārstniecības likuma pārejas noteikumu 31. punktu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un spēkā neesošu no 2019. gada 1. janvāra.

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas ir stājies spēkā tā pasludināšanas brīdī.

Spriedums tiks publicēts oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis” Satversmes tiesas likuma 33. panta pirmajā pantā noteiktajā termiņā.

Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājaslapā:

http://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2017/05/2017-15-01_Spriedums.pdf

---

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Ketija Strazda

Satversmes tiesas priekšsēdētājas palīdze
Ketija.Strazda@satv.tiesa.gov.lv
67830737, 26200580